

Αξιολόγηση & place-based προσεγγίσεις στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ. Παράθυρο ευκαιρίας ή αποτυχία του συστήματος;

Μανώλης Κουτουλάκης

Χωροτάκτης – Περιφερειολόγος, Ερευνητής Δρ. Πανεπιστημίου Πειραιώς

□ Το Εργαστήριο Διεθνών και Ευρωπαϊκών Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης (Development LAB) έχει ιδρυθεί και δραστηριοποιείται στο πλαίσιο της **Σχολής Οικονομικών Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών** του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

□ Το Εργαστήριο Διεθνών και Ευρωπαϊκών Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης ιδρύθηκε προκειμένου να συμβάλει στην έρευνα, μελέτη και ανάπτυξη της επιστημονικής γνώσης, καθώς και να καλύψει εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες του Τμήματος Διεθνών κι Ευρωπαϊκών Σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς

□ Έρευνα, ανάλυση και διάδοση Θεωριών, στρατηγικών, πολιτικών και μέτρων της **οικονομικής ανάπτυξης**

□ Μελέτη των διεθνών, ευρωπαϊκών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αναπτυξιακών διαδικασιών και τάσεων.

□ Μελέτη της **αλληλεπίδρασης** μεταξύ όλων των επιπέδων της ανάπτυξης (governance of public policy)

□ Μεθοδολογία και εργαλεία του **αναπτυξιακού σχεδιασμού** και προγραμματισμού

□ Αξιολόγηση πολιτικών και προγραμμάτων ανάπτυξης σε όλα τα **χωρικά επίπεδα**

□ Ανάλυση και αξιολόγηση της **αναπτυξιακής κατάστασης** της Ελλάδας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και των εφαρμοζόμενων πολιτικών

□ Εφαρμοσμένη έρευνα και εκπόνηση μελετών αναπτυξιακού σχεδιασμού και προγραμματισμού για όλα τα χωρικά επίπεδα

Εδαφική προσέγγιση και Πολιτική Συνοχής της ΕΕ

Η χωρική προσέγγιση της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ

- Ο νέος στόχος της **εδαφικής συνοχής** στη Συνθήκη (άρθρο 174)
- Η 6η έκθεση για τη Συνοχή
- Η Στρατηγική **Ευρώπη 2020**
- Νέες θεματικές και επενδυτικές προτεραιότητες
- Νέα μέσα για την χωρική συνοχή και την τοπική ανάπτυξη
- Ζητούμενο και κριτήριο αξιολόγησης η ποιότητα της διαβούλευσης και εμπλοκής των τοπικών κοινωνιών
- Επιτυχημένα μοντέλα: **Leader – URBAN – EQUAL**

Χωρική Συνοχή

σύνολο αρχών για την αρμονική, ισορροπημένη, αποτελεσματική και αειφόρο χωροταξική ανάπτυξη των περιοχών της Ε.Ε., κατάλληλα προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής

“Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions“, Εδαφική Ατζέντα 2020

- ❑ Η εποχή «**ώριμες μελέτες**» αλλάζει και γίνεται «**ώριμες στρατηγικές**»
- ❑ Η ΕΕ και κατ' επέκταση η Ελλάδα απαιτεί από όλους την ύπαρξη Σχεδίων με ξεκάθαρη:
  - ❑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
  - ❑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΜΕ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ
  - ❑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΜΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΣΤΟΧΟ
- ❑ Αλλάζει η **μεθοδολογία «πρόσβασης»** των δικαιούχων στους κοινοτικούς πόρους:
  - ❑ Μέσω ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων
  - ❑ Με κοινή χρήση πόρων του ΕΣΠΑ και πρωτοβουλιών της ΕΕ
  - ❑ Μέσω κεντρικών πρωτοβουλιών της ΕΕ (HORIZON, LIFE, YEI, EU-COSME κλπ)
- ❑ Η «χωρική συνοχή» αποτελεί πλέον ισάξιο στόχο της Πολιτικής Συνοχής => σημασία αποκτά η περιοχή που παρεμβαίνουμε και ποιους φορείς εμπλέκουμε => εφαρμογή σε ειδικές κατηγορίες χώρου: παράκτιος χώρος, νησιωτικά συμπλέγματα, ορεινές περιοχές, υποβαθμισμένα αστικά κέντρα κλπ

Εργαλεία Υλοποίησης Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης

ΤΑΠΤΟΚ

Τοπική Ανάπτυξη
με Πρωτοβουλία
των Τοπικών
Κοινοτήτων

Ολοκληρωμένη
Χωρική Επένδυση
(ΟΧΕ)

Βιώσιμη Αστική
Ανάπτυξη
(ΒΑΑ)

Γιατί μας προβληματίζει η σχέση αξιολόγησης και εδαφικής προσέγγισης...

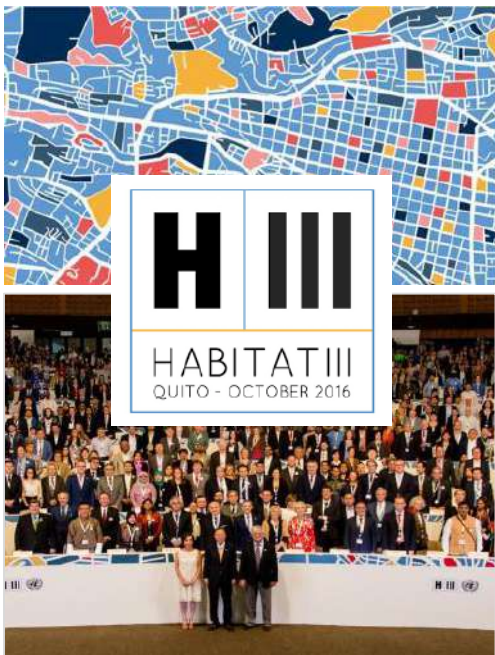
- ❑ Η πρώτη εφαρμογή, ανέδειξε ζητήματα σχετικά με την αδυναμία του συστήματος να τεκμηριώσει επαρκώς και με ασφάλεια το «αποτέλεσμα» ή την επίπτωση – εν πολλοίς οφείλεται στον αρχικό σχεδιασμό, αλλά επιδέχεται μεθοδολογικής συζήτησης που είναι και το ζητούμενο
- ❑ Οι εδαφικές προσεγγίσεις έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά που δεν πρέπει να παραγνωρίζονται:
  - ❑ Πρόκειται για σχεδιασμό σε **σύνθετα** και **πολύπλοκα** τοπικά οικονομικά συστήματα
  - ❑ Τεκμαίρουν – περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο στάδιο σχεδιασμού – την ανάγκη **επαρκών και ποιοτικών χωρικών δεδομένων** (data)
- ❑ Η πρώτη περίοδος (κατάρτιση των Στρατηγικών ΟΧΕ, ΒΑΑ, ΤΑΠΤΟΚ), φαίνεται να αναδεικνύει την ανάγκη να μετακυλήσουμε το ενδιαφέρον για αξιολόγηση από την «υποχρέωση» στην «ενδογενή-εσωτερική ανάγκη»

Γιατί μας προβληματίζει η σχέση αξιολόγησης και εδαφικής προσέγγισης...

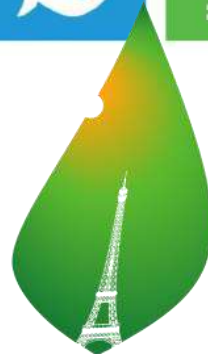
- ❑ Η ΕΕ δημιουργεί, αλλά δε χρησιμοποιεί επαρκώς, την επιχειρησιακή γνώση του προγραμματισμού της
- ❑ Η εδαφική προσέγγιση αποτελεί όχι απλά μια καινοτομία του πλαισίου της Περιφ. Πολιτικής της ΕΕ, αλλά μια **mainstream μεθοδολογία** για την προώθηση της αποτελεσματικότητας αντιμετώπισης των περιφερειακών ανισοτήτων
- ❑ Η πρώτη εφαρμογή, ανέδειξε το πρώτο μεγάλο πρόβλημα, δομικού και λειτουργικού χαρακτήρα: **place-neutral VS place-based αξιολογήσεις** – ΔΕ ΜΙΛΟΥΝ ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΓΛΩΣΣΑ
- ❑ Την απάντηση στο δίλημμα πρέπει να τη δώσει η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ωστόσο σε επίπεδο «ex ante» απλώς μεταβιβάσαμε τις κεντρικές αδυναμίες του σχεδιασμού, στο επίπεδο του χωρικού προγραμματισμού των ΟΧΕ και ΒΑΑ

Γιατί μας προβληματίζει η σχέση αξιολόγησης και εδαφικής προσέγγισης...

- ❑ Η «αξιολόγηση» δεν καταφέρνει να ενσωματώσει τη βασική πτυχή/ διάσταση της εδαφικής προσέγγισης των προγραμμάτων της ΕΕ και των χωρικών εργαλείων αυτής ----→ την εξειδίκευση και «εκλογίκευση» του **Theory of Change** πίσω από τις Στρατηγικές ΟΧΕ και ΒΑΑ και τη σύνδεση τους με την ολοκληρωμένη παρέμβαση στην τοπική οικονομική ανάπτυξη και τους «συντελεστές παραγωγής» των τοπικών οικονομιών που υλοποιούνται
- ❑ Η place-based προσέγγιση των πολιτικών της ΕΕ, αλλά και του ΕΣΠΑ για την Ελλάδα, βρίσκεται σε μια «καμπή» ή μεταβατική φάση:
  - ❑ Είτε συνεχίζει, υλοποιούνται οι σχεδιασμοί με βάση το «συμβατικό» περιεχόμενο του ΕΣΠΑ και των επιμέρους προγραμμάτων αυτού
  - ❑ Είτε προσαρμόζεται στις αλλαγές και με την συνδρομή της αξιολόγησης (On-going πλέον), να ενσωματώσει τα νέα δεδομένα που έχουν προστεθεί στην χωρική ΑΤΖΕΝΤΑ, 3 χρόνια μετά την αρχική του έγκριση

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

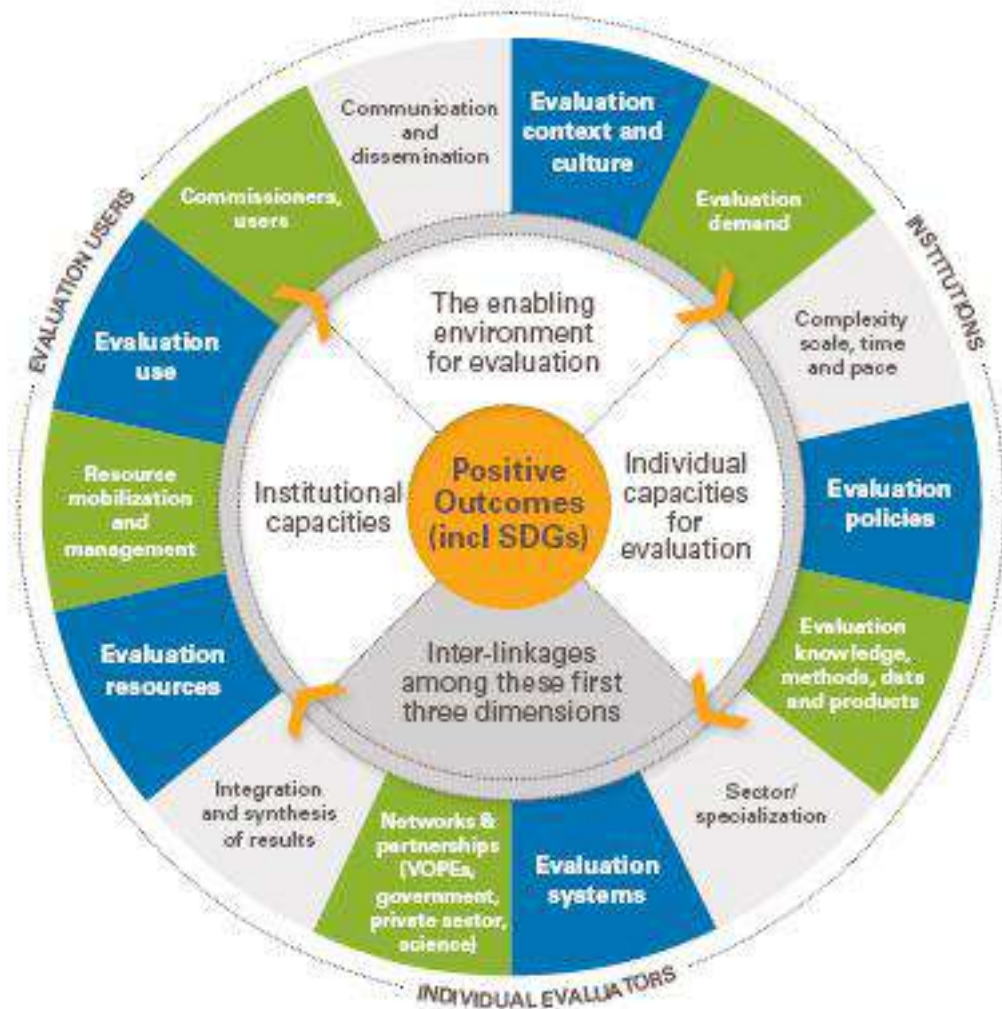

PARIS2015
 UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE
 COP21·CMP11

Γιατί μας προβληματίζει η σχέση αξιολόγησης και εδαφικής προσέγγισης...

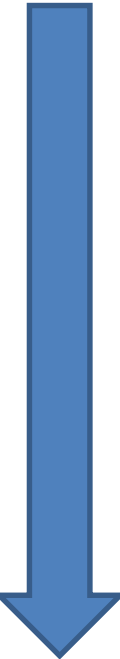
- ❑ Η εκτίμηση επιπτώσεων ή/ και των αποτελεσμάτων, δείχνει να είναι προβληματική, εάν ακολουθούμε παραδοσιακές μεθόδους αξιολόγησης, οι οποίες αποτιμούν μόνο δείκτες (εκροών ή αποτελέσματος)
- ❑ Με τον τρόπο αυτό αδυνατούμε να αναγνωρίσουμε και να αποτιμήσουμε το βασικότερο συστατικό στοιχείο της εδαφικής προσέγγισης, που είναι η ΕΤΑΙΡΙΚΟΤΗΤΑ, η ΠΟΛΥ-ΕΠΙΠΕΔΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ στο «χώρο/τόπο» και η συνολική λογική παρέμβασης στην περιοχή, στο σύνολο των αναπτυξιακών μέσων που κινητοποιούνται από τους δρώντες
- ❑ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ:
  - ❑ Διαχείριση της **ΕΠΙΔΟΣΗΣ**
  - ❑ **Υπευθυνότητα** και φερεγγυότητα της αξιολόγησης
  - ❑ Διαρκής αξιοποίηση της αξιολόγησης ως «**εργαλείο μάθησης**»

Building Knowledge

Using Knowledge

Building Capacity for Implementation

**ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΜΣ
«ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ»
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Ευχαριστώ για την προσοχή σας...

Μανώλης Κουτουλάκης

Χωροτάκτης – Περιφερειολόγος

Υπ. Δρ. Πανεπιστημίου Πειραιώς

Συντονιστής ερευνών Εργαστηρίου Διεθνών και
Ευρωπαϊκών Πολιτικών & Προγραμμάτων Ανάπτυξης
(DevelopmentLAB)

devlab@unipi.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών